

ಶಾಂತರಸರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪರ ನಿಲುವುಗಳು

ಡಾ. ಶೀಲಾದೇವಿ ಎಸ್. ಬಿರಾದಾರ

ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಲಬುರಗಿ

Abstract:

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜಾಗತಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕಾವ್ಯದ ಹುಲುಸು ಬೆಳೆ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಚದುರಿ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜಾಮನ ದರ್ಬಾರಿನ ಫಲವಾಗಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ರಚನಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಈ ಭಾಗದ ಪ್ರಭುರಾವ ಕಂಬಳಿವಾಲೆ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಹೆರೂರ್, ಪೂಜ್ಯದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಅಪ್ಪ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಶೆಟ್ಟಿ, ತವಗ ಭೀಮಸೇನರಾವ್, ಮಾನವಿ ನರಸಿಂಗರಾವ್, ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ, ಶಾಂತರಸ, ಜಯಶೀರ್ಷ ರಾಜಪುರೋಹಿತ, ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಮುಂತಾದ ಮಹನೀಯರು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತರಸರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಜನಪರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಶಾಂತರಸ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾರ, ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಜನಪರ ನಿಲುವುಗಳು.

ಪೀಠಿಕೆ

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜಾಗತಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಹೊಸಪ್ರಕಾರಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದು ಕನ್ನಡದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯಿಂದ, ಅನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದುಕೊಂಡವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವು ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಮೆರೆದ ಕನ್ನಡ ಸೃಜನಶೀಲ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತು

ಅಭಿನಂದಿಸಲೇಬೇಕು. ಇವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ನೆಲದಾಳದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳೇನೋ ಎಂಬಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಕನ್ನಡ ನೆಲಕ್ಕೆ ಆಂಗ್ಲರ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ದಾಖಲು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕಾವ್ಯದ ಹುಲುಸು ಬೆಳೆ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಚದುರಿ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜಾಮನ ದರ್ಬಾರಿನ

Please cite this article as: ಶೀಲಾದೇವಿ ಎಸ್. ಬಿರಾದಾರ. (2023). ಶಾಂತರಸರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪರ ನಿಲುವುಗಳು. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ಫೋರ್ಮೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 2(5), 54-59.

ಫಲವಾಗಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ರಚನಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃಷಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದೊಂದು ವಿಷಾದಕರ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಡತನ, ಅಜ್ಞಾನ, ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ, ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ಅದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕರ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಫಲವಾಗಿ 21ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಾಗದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಜಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಟ್ಟ ಕಾರಣದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗಳಿರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಲ್ಕಿ ಹಿರೇಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಚೆನ್ನಬಸವ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಠದ ಹೊರಗೆ ಉರ್ದು ಬೋರ್ಡ್ ಹಾಕಿ ಒಳಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಕೃಷಿಗೈದ ಮಹನೀಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಡಾ. ವಿ.ಜಿ. ಪೂಜಾರ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹ' ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನಾ ಭಾಗದಿಂದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಪ್ರಭುರಾವ ಕಂಬಳಿವಾಲೆ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಹೆರೂರ್, ಪೂಜ್ಯದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಅಪ್ಪ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಶೆಟ್ಟಿ, ತವಗ ಭೀಮಸೇನರಾವ್, ಮಾನವಿ ನರಸಿಂಗರಾವ್, ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ, ಶಾಂತರಸ, ಜಯತೀರ್ಥ ರಾಜಪುರೋಹಿತ, ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ

ಮುಂತಾದ ಮಹನೀಯರು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ಯಾಂಪುರದ ಚೆನ್ನಕವಿ, ಮಸ್ತಿಯ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿ, ದಿನ್ನಿಯ ವೆಂಕಯ್ಯ, ದ್ಯಾಂಪುರ ಕಲ್ಲಿನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮಹಾಗಾಂವದ ಗುರುಲಿಂಗ ಸಿದ್ದಕವಿ, ಗೋರ್ಕಲ್ಲಿನ ಕರಿಬಸವ ಕವಿ ಮುಂತಾದವರು ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪುರಾಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿನೂತನ ಸ್ಪರ್ಶ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಕೃಷಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯಾನಂದ, ಇಟಗಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ, ಅಮರಾನಂದ ಬೆಟ್ಟದೂರು, ಹೇಮಂತ, ಶಾಂತರಸ, ಹನುಮಂತಾಚಾರ್ಯ, ಜಯರಾವ ದೇಸಾಯಿ, ಅನ್ನದಾನಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಹಿರೇಮಠ ಮುಂತಾದವರು ಸೃಜನಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಶಾಂತರಸರು ಒಬ್ಬರು.

ಶಾಂತರಸರು ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಬದುಕುವ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ, ರಾಜಕೀಯಗಳ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ನಲುಗಿ ಹೋದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಮ್ಮ 'ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಬಿಸಿಲು' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಹಲವು ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

**“ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತಿದೆ ಬಯಲು ಆವಿಯಂತೆ;
ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟ ನೆಲ ತೇಕುತ್ತಿದೆ;
ಅಗಸೆಯಲಿ, ಹನುಮಂದೇವರ
ಅಂಗಳದ ಬೇವಿನ ನೆರಳಿನಲಿ
ಕೈಕಾಲು ಚಾಚಿ ಸೀದ ಸಿಪ್ಪೆಗಳಂತೆ
ಮಲಗಿರುವರು ನೆರಳ ಕಾಣದವರು.**

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತರಸರು ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೈರುಧ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿತೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ

ಬಿಸಿಲಿನ ರುಚಿಯನ್ನು, 'ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟ ನೆಲ ತೇಕುತ್ತಿದೆ' ಎಂಬ ರೂಪಕದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀರಿನ ಹಾಹಾಕಾರದ ಕೊನೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭದ ಬಿಸಿಲಿನ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೆಲವೇ ತೇಕುತ್ತಿದೆ ಅಥವಾ ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳ ಕೇವಲ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಪೃಥ್ವಿಯೇ ಬಾಯ್ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಡವರು, ದಲಿತರು ಊರಿನ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಮಂತರು ಫ್ಯಾನಿನ ತಂಪು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಂಪನ್ನೀಯುವ ಕಡಲೆಬೇಳೆ ತಿಂದು, ಬೆಲ್ಲತಂದು ಪಾನಕ ಕುಡಿದು ತಣ್ಣಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಉಳ್ಳವರ ನಡುವಿನ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ನಯವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾದಿಗರ ನರಸಮ್ಮ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಡವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀರು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾದಿಗರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದವೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೇಲುಜಾತಿಯವರ ಬಾವಿಗೆ ತಳಸಮುದಾಯದ ದಲಿತರು ನೀರನ್ನು ಸೇದಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾವಿಕಟ್ಟಿಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರಿಂದ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಮಾದಿಗರ ನರಸಮ್ಮ ಬಾವಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ನೀರು ಹಾಕಿರೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಾಗ, ಅವರು ನಮಗೆ ನೀರು ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಕೇರಿಯ ಹೊಲೇರ ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗು ಎಂದು ವಾಪಸ್ಸು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತ ವಾಸಪ್ಪ ಕೊಡ ಹೊತ್ತು ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಕಟ್ಟಿಯ ಬೇವಿನ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಜೋತುಹಾಕಿದ್ದ ಪರಿಯಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ನೀರು ಕುಡಿದುಕೊಂಡು ಬದುಕಲಿ ಎಂದು

ನೀರುತುಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಸರ್ವೇಜನ ಸುಖೇನೋಭವಂತು' ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯದಂತೆ ಸರ್ವಜನರೂ ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅದರರ್ಥ. ವಾಸಪ್ಪನಂಥವರ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವೇಜನರಲ್ಲಿ ಮಾದಿಗ ಮುಂತಾದ ಅಸ್ವಶ್ಯ ಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕವಿತೆಯ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಸ್ವಶ್ಯರ ಬದುಕು ಅದೆಷ್ಟು ಹೀನವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ನೊಂದವರ ನೋವು ಮತ್ತು ಉಳ್ಳವರು ಮಾಡುವ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಶಾಂತರಸರು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಜನಪರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಯು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ದೇವರಿಗೆ ಅಂಗಭೋಗ, ರಂಗಭೋಗಕ್ಕಿಂತ ಮೀಸಲಾದ ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ರಾಜ ಮತ್ತು ಆತನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವರ್ಗ, ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದವರ ಕಾಮತ್ಯಷೆಯನ್ನು ತಣಿಸುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗು. ಯಾವ ಹೆಣ್ಣು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ವೇಶ್ಯೆಯಾಗಲು ಮುಂದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನಂಬಿಕೆ, ಕಾನೂನು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲವು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಅವಳನ್ನು ಇಂಥ ಸುಳಿಗೆ ಕೆಡವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮದಾಹ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಗುಟ್ಟಾಗೇನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಸವಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಹುನ್ನಾರಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿವೆ. ವೇಶ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳ ಜೀವನ

ಕಥನವನ್ನು 'ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಪಂಕ್ತಿ' ಎಂಬ ನೀಳ್ಗವನದ ಮೂಲಕ ಶಾಂತರಸರು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1947ರ ಆಗಸ್ಟ್ 15ರ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಂದು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರಕಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆಯಿತು. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಿಜಾಮ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ನವಾಬ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯಬಯಸಿದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು, ಪರಮಾಧಿಕಾರ ವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ. ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಬಲವಂತದಿಂದ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗಸ್ಟ್ 15ರಂದು ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರು ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಿಜಾಮನ ಕಡೆಯ ಪೋಲೀಸರಿಂದ ಹಲವಾರು ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಶಾಂತರಸರ 'ಹದಿನೈದು ಆಗಸ್ಟ್' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯು ಜನಪರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪರವಾದ ಒಳದ್ವನಿಯನ್ನುಳ್ಳ ಸಾಕ್ಷೀರೂಪದ ಕವಿತೆಯಾಗಿದೆ.

**“ನಲವತ್ತೇಳು ಆಗಸ್ಟು ಹದಿನೈದರಂದು
ನನ್ನ ಮನೆಯ ತ್ರಿವರ್ಣಧ್ವಜ ಹಾರಿಸಿ
ನೈಜಾಮ್ ಪೋಲೀಸರ ಬೂಟುಗಾಲಿನ
ಒದೆ ತಿಂದದ್ದು
ಎಂತಹ ಹರ್ಷದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು!
ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು!**

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜಾಮ್ ಪೋಲೀಸರ ಬೂಟಿನೇಟು ತಿನ್ನುವುದು ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಹರ್ಷದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸಿದರೂ ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತಾಗಿದೆ.

ದೇಶಪ್ರೇಮದ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಿಗೆ ಎಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಾಗಲಾರವು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಸುಲಭದ ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕುರಿತಾದ ಒಂದು ಶಾಂತರಸರ ಕಥೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಅವರು ಹೊಡೆದ ಏಟಿನೊಳಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೋವಿತ್ತು, ಆ ನೋವಿನೊಳಗೆ ನೂರಾರು ಸುಂದರ ಹೊಂಗನಸುಗಳು ಮೈಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದು, ಆ ನರಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭವ್ಯಭಾರತದ ಹಾಡುಗಳು ಗುನುಗುನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ಕವಿತೆಯ ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಕಂಡ ಕನಸು ನುಚ್ಚು ನೂರಾದದ್ದನ್ನು ಇದೇ ಕವಿತೆಯ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

**“ಕನಸು ಒಡೆಯಿತ್ತು, ನೋವು ಮರುಕಳಿಸಿತ್ತು
ತಾಯಿ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ನಡೆಯಿತ್ತು
ಉರುಳುತಿಹ ಕಾಲವೇ ಹೆಬ್ಬಾವಾಗಿ
ಈ ನೆಲದ ಧಮನಿಗಳ ಕಚ್ಚಿತ್ತು
ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದಗಡೆಗೆ ಈ ಬಾಳು;
ಇರುಳಿನಲಿ ಕೊಡೆಹಿಡಿಸಿಕೊಂಬವರೆ ಮುಂದಾಳು
ಪ್ರಜರಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಚುಕಿ ನಲಿವ ಹೆಡೆಹಸ್ತಗಳು
ಹಾರಿಸಿ ಧ್ವಜಗಳು
ನಮ್ಮ ಆಶೋತ್ತರದ ಹೆಣಗಲು
ಅಂದು ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ತಿಂದ ಒದೆತದ
ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತಿಹ ಹರ್ಷ
ಕಾಳಕೂಟವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ ಇಂದು
ಮೈರೋಮಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿ ಹೋದ ಅನುಭವ
ಜುಗುಪ್ಸೆ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ
ನರಳಾಟ ”**

ಆಗಸ್ಟು ಹದಿನೈದು ಕವಿತೆಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಈ ಮಾತುಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಂಡ ಕನಸುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನುಚ್ಚುನೂರಾದ ಪರಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರೇ

ಹೇಳುವಂತೆ ತಾಯಿಯ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ನಡೆಯಿತು ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಮಾತೆಯ ಸೀರೆ ಸೆಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವರು, ಅವಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದವರು ನಮ್ಮವರೇ ಆದ ಹೀನ ಮನಸ್ಸಿನ, ಸ್ವಾರ್ಥಪರ, ಕುತಂತ್ರಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಸಿಕ್ಕೊಡನೆಯೇ ಹೇಗೆ ಬದಲಾದರು ಎಂಬುದರ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು 'ಇರುಳಿನಲಿ ಕೊಡೆಹಿಡಿಸಿಕೊಂಬವರೆ ಮುಂದಾಳು' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಚುಕಿ ನಲಿಯುವ ವಿಕೃತ ಮನೋಭಾವದವರು ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸಲು ಮುಂದಾದ ಸಂಗತಿ ಶಾಂತರಸ ಕವಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಆಶೋತ್ತರಗಳೆಲ್ಲ ಹೆಣವಾದದ್ದು, ಅಂದು ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಒದೆತ ತಿಂದಾಗ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಶಿಕ್ಷೆ ಈಗ ಕಾಳಕೂಟ ವಿಷದಂತೆ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವ ಅವರಿಗಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಮೇಲಿರುವ ರೋಮಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿಹೋದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದವರು ರೋಮಾಂಚನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದಾರು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶಾಂತರಸರ ಮತ್ತೊಂದು ಕವಿತೆ 'ಕೌರವನ ಆತ್ಮಕಥನ'. ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಗಳು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಭಾರತೀಯರ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆದರ್ಶ ಕಾವ್ಯಗಳೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಮಾಯಣದ ರಾಮ-ರಾವಣ ಮತ್ತು ಸೀತಾ, ಮಹಾಭಾರತದ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಕೌರವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಖಳನಾಯಕ ದುರ್ಯೋಧನನಂತೂ ಕೆಟ್ಟತನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು

ಹೆಸರೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಕೆಟ್ಟತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ವಿಚಾರವಂತರು, ಚಿಂತಕರು ಹುಡುಕಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೌರವನ ಪಾತ್ರ ಒಂದು ಸಂಕೇತ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದುಷ್ಟಗುಣಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಆ ಪಾತ್ರ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸದೆ ಮರೆಮಾಚಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಶಾಂತರಸರು ತಮ್ಮ 'ಕೌರವನ ಆತ್ಮಕಥನ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೌರವನು ತಾನು ಕುರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾನೋ, ನೊಂದಿದ್ದಾನೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕರ, ನೀತಿಭೋಧಕರ, ಕವಿ, ಗಮಕಿ ವಾಗ್ಮಿಗಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಮನದಲ್ಲಿ, ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಅವನು ಜರ್ಝರಿತನಾಗುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕವಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

**ಯಾವ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಬರೆದು ತೋರಿಸಲಯ್ಯೆ
ನನ್ನ ಜನಗಳಿಗಾದ ಎದೆಯ ಬ್ಯಾನಿ
ಲೂಟಿಗಾರರೆ ಇಲ್ಲಿ ಲೀಡರಾಗುವ ಹೊತ್ತು
ನಿಲ್ಲಲಾರದು ನಿತ್ಯ ನಡೆವ ಖೊನಿ.**

ಹೀಗೆ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕುರಿತಾದ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮೇಲುಜಾತಿಯವರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನದ ಗೌಡರು, ಪಾಟೀಲರು, ಜಮೀನ್ದಾರರು ಮುಗ್ಧ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಜನಪರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕವಿಗಳು ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುವ ಹೇಯಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ರೂಪಾಂತರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿ ದಲಿತರ ಮೇಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ

ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ
ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ/ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಶಾಂತರಸ. (2012). ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ
ಬಿಸಿಲು. ಗ್ರಂಥ; ಪೂಜಾರ. ಪಿ.ಜಿ. (ಸಂ.)
ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕಾವ್ಯ
ಸಂಗ್ರಹ (ಪು.11) ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಶಾಂತರಸ. (1999). ಹದಿನೈದು ಆಗಸ್ಟ್
ಗ್ರಂಥ; ಪ್ರಭು ಖಾನಾಪುರೆ. (ಸಂ.) ಶಾಂತಶ್ರೀ
(ಪು 15) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.